

Göçmen İşçiler

Uluslararası göç, küreselleşmenin en bariz sonuçlarından birisidir. Göçün neden olduğu toplumsal değişimden dünya üzerindeki hemen hemen her ülke payına düşeni almaktadır. Küreselleşme, mal, hizmet ve sermaye hareketlerinin uluslararası düzeyde serbestleşmesi olarak tanımlanırken, aynı hareketlilik olanağı insanlar için sunulmamaktadır. Genel anlamda işgücünün uluslararası mobilitesi engellenmekte veya katı kurallara bağlanmaktadır. Fakat küreselleşme süreci uluslararası göçün katı kurallar, güvenlik önlemleri, sınırlar, teller ve duvarlarla önlenemeyeceğinin görülmesi açısından da güçlü bulgular içermektedir. .

Göç ister gönüllü ister zorunlu olsun, hangi biçimi alırsa alsın ülkelerin işgücü piyasaları üzerine etkisi kaçınılmazdır. Göçmenlerin işgücü piyasalarında 3D olarak tanımlanan kirliliği, tehlikeli ve rutin işleri yaptıklarını gösteren birçok araştırma mevcuttur. Bu işler yerli nüfusun çalışmak istemediği işler olarak tanımlanmış olmakla beraber, bu işler için ödenen ücretlerin baskı altında tutulması birçok ülkede göç politikalarının ve göç akımlarının belirleyicisi olmuştur. İşte bu nedenlerle, göçün bir ülkede işgücü piyasasını nasıl etkilediği ve göçmenlerin işgücü piyasasında yaptıkları işler ve çalışma koşullarının birçok yönden incelenmesi önemlidir.

Türkiye 1990'lara kadar Batı ülkelerine göç veren bir ülke olarak bilinirken, küreselleşme sürecinin hız kazanması ile bu tarihten itibaren uluslararası emek hareketlerinin hem hedef hem de köprü ülkesi haline gelmiştir. Türkiye'ye yönelik artan düzensiz göçle beraber, göçmenlerin işgücü piyasasında iki temel biçimde var olduklarını görülmektedir. Bazı göçmenler ev içi bakım hizmetleri ve turizm sektöründe olduğu gibi yerel emek arzının kısıtlı olduğu işlerde çalışmaktadırlar. İkinci biçim ise, göçmen işçilerin yerli işçilerle ücret rekabetine girdikleri emek yoğun ve düşük nitelikli olarak tanımlanabilecek işler üzerinden işgücü piyasasına eklenmeleridir. Örnek olarak ise tarım, inşaat ve tekstil sektöründe çalışan göçmenler gösterilebilir. Düzensiz göç kavramı ile analiz edilen bu göç akımları geçici, bir göçmen grubunun başka bir grupla hızla yer değiştirdiği akıcı ve yerleşme amacı içermeyen göç akımları olarak görülmüştür. Türkiye'de var olan göç politika ve düzenlemeleri de düzensiz göçmenlerin kalıcı hale gelmeleri karşısında sosyal içerilmesini sağlayacak nitelik ve işlev de olmadıklarından düzensiz göç bir yandan görmezden gelinirken diğer yandan da ender durumlarda sadece polise bir olgu olarak ele alınmıştır.

Bu çerçevede ele alınabilecek uluslararası işgücü göçü, 2011 yılında Suriye'deki savaştan kaçan ve günümüzde sayıları 3,3 milyonu bulan Suriye vatandaşlarının Türkiye'ye gelmeye başlamaları ile köklü bir biçimde değişmiştir. Bu değişimin en temel göstergesi göç eden Suriyeli sayısının çok yüksek olması ve Geçici Koruma Yönetmeliği ile Suriyeli oturma ve temel haklara erişiminin sağlanmış olmasıdır. 2016 yılında çıkarılan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik ile dar bir uygulama alanı bulsa bile Suriyeli göçmelere çalışma hakkı da tanınmıştır. Bu yasal ve idari değişimlerin yanı sıra kamplar dışında yaşayan çok önemli sayıda

sığınmacı için işgücü piyasasında kayıtdışı çalışmak hayatta kalma mücadelesinin bir zorunluluğu olmuştur. Bu nedenle son yıllarda Türkiye’de birçok sektörde Suriyeli sığınmacıların istihdamları giderek artmaktadır. Suriyelilerin işgücü piyasası ve istihdam içindeki varlığı hem ücret seviyelerini hem de çalışma koşullarını belirler hale gelmiştir.

Çalışma ve Toplum Dergisi’nin Türkiye’de Göçmen İşçiler özel sayısı, göçün işgücü piyasasını nasıl etkilediğini araştırmak ve farklı sektörlerde yaşanan değişimleri Suriyeli göçü özelinde değerlendirmek için hazırlanmıştır. Tekstil, tarım, inşaat ve turizm gibi sektörlerle odaklanarak bu sektörlerin göçmen emeğini nasıl çektiklerini ve istihdam ettikleri incelenmiştir. Kadınlar, gençler ve çocuklar gibi belli göçmen gruplarının, işgücü piyasasına katılma ve piyasada var olma biçimleri ele alınmıştır. İşgücü piyasasına katılım, göçmen entegrasyonunun en önemli unsurlarından biri olarak değerlendirildiğinden; Suriyeli göçmenlerin işgücü piyasasındaki konumları önemli bir entegrasyon parametresidir.

Özel sayıda yer alan yazılar, Suriyelilerin Türkiye’de işgücü piyasasında kayıtdışı işçiler olarak enformel bir eklemlenme yaşadıklarını ve bu yolla Türkiye’nin öne çıkan ve üretken sektörlerinde ücret artışlarını baskıladıkları hatta kimi durumda ücretleri geriletme yönünde ivme kazandırdıklarına işaret etmektedir. Türkiye’nin yeni “prekaryası” olarak adlandırılan Suriyeli işgücü, özellikle tekstil ve tarım gibi ihracat sektörlerinde dibe doğru yarışın yeni aktörleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer bir deyişle uluslararası göç, işgücü piyasasında ve istihdamda farklı biçimlerde esnekliği ve çalışanlar arasında rekabeti artırmaktadır.

Bu sayıda yer alan yazılar, Suriyeli göçünün ilk beş yıllık süreçte işgücü piyasasında yarattığı dönüşümü analiz ettiğinden gelecek çalışmalara ışık tutmasını ve bu alandaki bilgi ve araştırmaların derinleşmesine katkı sağlamasını diliyorum. Yazıların özel bir sayı olarak yayınlanması için olanak hazırlayan Çalışma ve Toplum Dergisi’ne editör Dr. Murat Özveri’nin şahsında teşekkür ederim. Ayrıca yazıları ile bu sayının ortaya çıkmasına katkı sağlayan yazarlara ve yazıları değerlendiren hakemlere teşekkürü borç bilir, Türkiye’de Göçmen İşçiler sayısını umudun bütün yolcularına ithaf ederim.

Saniye DEDEOĞLU
Göçmen İşçiler Özel Sayı Editörü